

**Међународна научна конференција
Независна Држава Хрватска и Концентрациони логор Јасеновац у свјетлу савремених истраживања
(Scientific Conference The Independent State of
Croatia and the Jasenovac Concentration Camp in
the Light of Contemporary Research), ЈУ „Спомен-подручје
Доња Градина“, Република Српска, 22–23. април 2025.**

У периоду од 22. до 23. априла 2025. године, у Козарској Дубици је одржана међународна научна конференција *Независна Држава Хрватска и Концентрациони логор Јасеновац у свјетлу савремених истраживања (Scientific Conference The Independent State of Croatia and the Jasenovac Concentration Camp in the Light of Contemporary Research)* у организацији Јавне установе „Спомен-подручје Доња Градина“ (Демировац, Република Српска) и под покровитељством кабинета Председника Републике Српске. Радни део конференције, уприличене поводом осам деценија од пробоја последњих логораша из система логора Јасеновац, одржан је у хотелу „Цептер“ у Козарској Дубици.

Учесници конференције, историчари, археолози, политиколози, етнологзи, филолози и конзерватори, ангажовани у више научних или институција културе и заштите (архиви, музеји, библиотеке), као и самостални истраживачи, теми конференције су приступили мултидисциплинарно. Са различитих аспеката сагледавали су историју Другог светског рата на територији Југославије, са посебним освртом на страдање Срба, Јевреја и Рома на територији Независне Државе Хрватске (НДХ). Из региона су, поред организатора конференције из ЈУ „Спомен-подручје Доња Градина“, учествовали и истраживачи из Института историјских наука Универзитета у Источном Сарајеву и Архива Босне и Херцеговине. Из Републике Србије био је заступљен Музеј жртава геноцида, као и Меморијални центар „Старо Сајмиште“ и Европски институт за уметност и културу Рома – ЕРИАК. Квалитету конференције су, својим радовима, допринели и истраживачи из Мађарске (Holocaust Memorial Museum Budapest, ELTE University Budapest), Норвешке (University of Agder), Италије (University of Trieste), Русије и Израела (Tel Aviv University).

Првог дана конференције програм је био организован у оквиру три сесије. На првој, са радним насловом „Нови прилози истраживању усташког злочина геноцида у Независној Држави Хрватској – узроци и посљедице усташке идеологије“, проф. др Драга Мاستиловић,

др Драго Његован, Ана Ђирић Павловић, Тања Тулековић и Мирко Димић су присутне упознали са новим сазнањима о појединачном и масовном страдању становништва Козаре и Просаре у логорима НДХ, злочинима извршеним на територији Срема, страдању свештенства Српске православне цркве (СПЦ) и деце до 14 година у НДХ, као и о усташкој пропаганди кроз анализу периодике из Другог светског рата.

Друга сесија „Холокауст и Порајмос“ је била посвећена страдању Јевреја и Рома у Другом светском рату. О поменутих темама говорили су др Кринка Видаковић Петров, која је представила референтну литературу о страдању Јевреја у систему логора Јасеновац, затим др Драгољуб Ацковић, др Гидеон Грајф, Дејан Мотл и Нађа Греку. Као коаутори рада о архивској грађи о Холокаусту коју баштини Архив Босне и Херцеговине, своја истраживања су представили мр Данијела Мрда и проф. др Драга Мاستиловић. Током сесије, наглашена је и неопходност да се активно, у континуитету и кроз различите програме поспешује неговање културе сећања на страдање Рома у Другом светском рату. Посебну пажњу привукла је компаративна анализа функционисања два система концентрационих логора – логора Јасеновац и логора Аушвиц-Биркенау.

У трећој сесији, под називом „Студије о рату и геноциду током Другог свјетског рата“, аутори Кнут Фловик Тхоренсен, Јасмина Тутуновић Трифунов, др Милош М. Дамјановић, Георгије Вулић, Владимир Бурсаћ, Мирко Галасо и Барак Габор, представили су истраживања о логорима Трећег рајха у Норвешкој, писаној заоставштини Јане Кох као извору за проучавање страдања најмлађих у НДХ, законодавству НДХ у служби извршења злочина

над Србима, Јеврејима и Ромима, као и страдању столачких Срба. Као студија случаја, представљена је биографија Шошане Габор¹.

Други дан конференције био је посвећен обиласку и стручном вођењу кроз ЈУ „Спомен-подручје Доња Градина“. Кустоси Дејан Мотл и Мирко Демић су учесницима конференције одржали стручно предавање о највећем стратишту јасеновачког логора – Доњој

¹ Комплетан програм конференције доступан је преко следећег линка: https://konferencije.jusp-donjagradina.org/?_gl=1%2Asvaoqy%2A_ga%2AMTAwNDk1NDEyOS4xNzU4MMDM0MDcw%2A_ga_7P7XSL6J4T%2AczE3NTk5MzAxNzAkbczkZzEkdDE3NTk5MzAxNzEkajU5JGwwJGgw.

Градини и представили активности на изради сталне изложбене поставке. Посебну пажњу присутних је изазвала посета гробним пољима на локалитету Доња Градина и обилазак „Тополе ужаса“, места страдања јасеновачких заточеника, као и обилазак стратишта „Гробница крви и мозга“ која се налази у порти обновљене цркве Светих апостола Петра и Павла у селу Драксенић.

Организација и реализација научне конференције *НДХ и Концентрациони логор Јасеновац у свјетлу савремених истраживања* представља значајан научни допринос истраживању страдања српског, јеврејског и ромског становништва на територији НДХ. Планирано је да зборник радова са конференције буде објављен у току 2025. године.

Јасмина Тутуновић Трифунов